

Disp. I.

DEO DUCIS

DISPUTATIO JURIDICA

In

TITULOS
LIBRI PRIMI ET
Secundi Corporis Ju-
ris Civilis Rom.

P R A E S I D E

Viro Consultissimo,

M. MICHAELE O. VVEXIONIO,
Juris & Polit. Professore laudatissimo, Mæcœ-
nate ac Præceptore æternum suspiciendo.

Authore & Respond:

JACOBO P. CHRONANDRO
W Gothiâ Sveco.

Ad Diem ^{7. Mar.} Februarij 1649.

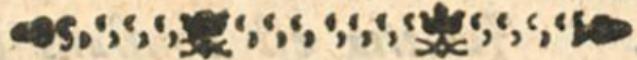
A B O Æ,

Imprimebat Petrus Waldus Acad. Typogr. 1649.

Argumentum mei instituti.

Jurisprudentiae & iudicidate & multifariâ utilitate & necessitate motu; nec non suâsu quorundam
mei partibus bene cupientium impulsu, ante aliquod
tempus, ei meane, quamvis vilem & exilem, man-
cipavi operam, meditanti vero mihi varia, que ad
hujus studij qualenqualem progressum usui fore
videbantur, hocce occurrebat, ut obiter quasi corpus
juris Civ: Rom: percurrerem. It Quod quod ma-
jori cum emolumento succederet, constitui, si Deus
me superstitem voluerit ac facultates tulerint, Li-
bros Corp. juris Civ: ordine, per certa Academica
exercitia, quam brevissime, praecipua excepundo ac
notabiliores leges annotando, pro temnitate virium,
ventilare. Non sicut ut ingenium creparem me-
um, quod non vellere, si possem, nec quidem possem
si vellere: cogor quippe palam profiteri quam illud,
ut in alijs, ita hoc Sacratissimo Studio, sit temerum,
recens ac incultum; Sed solum animum acue-
rem, me tyronem exercerem ac hujus facultatis
aliqualem cognitionem conciliarem nec non meis
Studijs inservirem. Insue-

Insuper cum Philosophia practica, consen-
tiente Consultiss. Praeside in sua manuadu-
ctione juridica Th. 7. sit jurisprudentia
fons & scaturigo, enilibet Disputationis
Ethico-Politica Corollaria, pricipue ex
Consul. Praesidis Ethice ac Politica excerpta,
annectere, animum induxi meum;
per omnia interim, ut debo, censura ac
sententie eruditorum mei ingenij fasces
submittens. In bona spem addueor fo-
re, ut candidus candide meum explicet
conamen, monstro autem omnes mordens,
sue relinquitur, lubidini. DEO Duce
aggregdior, licebit interim, si persequine-
quivero, consistere.

THESSIS I.

Jurisprudentia est divinarum Tit. I.
Atq[ue] humana (V) rerum mo- De Justitie
& Jure.
titia justi atq[ue] injusti scientia. (B
L. 10. ff. de J. & I. Hic magis propriè
ties appellantur divinitate quam in-

philosophia. (A) Quibus designatur
notitia iuris publici de Rebus Sacris,
(Non ut Evançelium, sed quatenus ex-
ternis ritibus tractanda) Templis, Sa-
cerdotibus &c. Kyrl. V. Magistra-
tu: & privati, de negotijs civilibus,
commercijs, contractibus &c agen-
tium. (B) Quibus forsitan innui-
tur modus considerandi res omnes,
nempe non quā cognoscendā per
suas causas, sed quatenus de earum
jure in foro agitur & justitia circa
eas administrari potest. Wesemb.
Bachov: Scientia hic latè sumitur:
hæc enim facultas est practica ac
pertinet ad prudentiam, Bachov.

2. *Jus. itia est constans &*
perpetua voluntas jus suum cuiq;
tribuendi. L. 10. ff. h. t. Velut ac-
curatiùs & clariùs more suo Con-
sultiss. Præses Disp. Jur. I. Est vir-
tes principalis jus suum cuiq; tribu-
endi, secundum regni vel civitatis
jura.

3. Definitur hic pro subjecta
materia, non justitia divina vel uni-
versalis (primariò, consequenter tñ.
& illa indigitatur) quæ est omnium
virtutum complexio, sed civilis, ex-
terna ac particularis, quæ ad alios re-
fertur & à cæteris virtutibus specie
distat, Myling. Schneid alijq.;

4. Per voluntatem habitum ani-
mi intelligunt, per quem volumus
justè agere & suum cuiq; promptè
tribuere. Corv. fatendum tamen
habitum nec esse voluntatem Ba-
chov. nec proximum genus strictè,
sed id esse virtutem cum justitia sit
virtus. Timæus Faber Disp. 1. retinu-
erunt tamen loco generis voluntati-
tem. 1. Quia habitus reddit vo-
luntatem ad agendum facilem &
agre est mobilis. 2. Quod habitus
justitiae (ut quibusdam placet) est in
volūtate tanquā subiecto, secundum
q;s voluntas est genus Metonymicū,
posito effectu i.e. volūtate pro causa
sz. habitu, Hun, Bach. 3. Quod ad justè

egendum omnino requiratur pro-
na voluntas ac firmum propositum.
Constans ac perpetua &c. insitæ sunt
menti hominum quedam naturales
notitiae, quibus quid justum sit non
xarò judicat, & hæ sunt constantes ac
perpetuæ. Cic. Schneid. vel intelligi-
tur talis constantia qualis in homi-
nem cadere potest. Item mutatio
contingit homini, non quæ justus ea-
tenus enim justè agit, sed quæ homo,
Pacius. Porro quamvis homo ab-
erret, justitia tamen sui similis sem-
per Mys. Item definienda est non-
ratione pravi continentis, sed suæ
essentiaz. & Distg. inter Abstractum
& concretum Bachov. *Suum cuiq;*
&c. Ut distingvatur à liberalitate
etia non debita (sz. legaliter ut quis
jure exigere possit) tribuente &
innuatur justitiam ad alios referri.
Wes. Corv.

5. Quæ duplex, *Distributiva*
servans proportionem geometri-
cam & respectum personarum jux-
ta

ta distributionem Commoditatum
& onerum. Et Communitativa pro-
portionem Arithmeticam respici-
ens in contractibus & pænarum ir-
rogatione fine personarum respe-
ctu. Consultiss: Præf: Disp. Ethic.
4.ta.

6. Juris præcepta generalia
tria: *Honestè vivere, neminem
lædere, suum cuiq' tribuere.* Ex
his fontibus omnes scaturiunt leges.
Primum quamvis cætera continet,
propriè tamen hominem quâ homo
& ad bonos mores informandus,
cætera quâ civis & cum alijs viven-
dum præcipue respiciunt. Secundū
præc. ut alterius, ita proprij corporis
læsionem prohibet. Vim tamen vi
repellere jura permittunt. L. ut
vim de J. & J. modo inculpatæ tute-
lx moderatio servetur. Tertium
præc. hic strictè ut à cæteris disting-
vatur, in definitione verò justitiae la-
tè ut illa includat, acceptatur.

7. Jus, quod dicitur ars æqui & boni L. i. ff. h. t. est 2pl. Publicum quod fermans & statū Reip. principaliter concernit. Cont. Præses dilp. jur. i. Non dicitur pub: quod publicè sit constitutum, nam hoc modo & privatum publicum, sed respectu finis & objecti. Non enim privatorum commoda (nisi consequenter) sed primariò usum imperij de religione, magistratibus, juribus belli, corona, fœderum &c. tractat.

8. Et Privatum quod privatorum utilitatem primariò. Ac immediatè respicit. (A) Interest n. reip. locupletes habere Cives, & ne quis suā remalè utatur, ut ll. contractuum, tutela, injuriarum vindicationes, testamenti factio.

9. Hoc jus collectum est ex præceptis aut naturalib⁹ aut gentium aut Civilibus. Vix negat Ulpianus publ. jus ex hisce fontibus, præ-

principiū posterioribus, esse conflatum, sed cum ejus non erat instituti de jure agere publ. itaq; istud non expressit. Olemannus disp. i.

10. Hinc jus priv. 3pl. habitu etiā ad conditionem hominis respectu, ei quippe ut *animali*, jus naturale, qdā naturā, ut *homini*, jus gentium, quodā naturali ratione, ut *Civi* jus civile, quodā civili ratione fluit, tribuitur. Pacius.

11. *Jus naturale est quod natura omnia animantia* *U* docuit. ff. de j. & j. Quod immutabile sua cum limitatione & ex se iustum. Quale est defensio vita, libertas, liberorum educatio, maris & fœminæ conjunctio. *A*) propriè jus brutis non competit, in quibus simulachra tantum sunt rationis. Plato, sed solo instinctu naturali & materialiter: homini verò ratione & iam formaliter, ratione n. formæ est hoc jus hominis proprium, ratiōe materiæ, coīmune. Itaq; homo non ineptè ut solūm animal hic cōsidera.

nō
eū.

Intelligitur hic ius primævū
quod nobis cum brutis commune.
Anton. non secundarium. Accura-
tius ita: *Quod Deus per rationem*
cordibus hominum inscripsit. Rom. 2.

12. *Jus Gentium quod natura-*
lis ratio (non corrupta,) inter
omnes (I) homines constituit quod-
que apud gentes omnes peraq' cu-
stoditur L. 9, ff. h.t. (I) Si non pror-
sus du&ui rationis reclamant. Ba-
chov. vult hic potiorem partem in-
telligi. præcipue definitur hie jus
gentium primarium sive antiquum.
Not. ius Civile etiam naturali consti-
tuitur ratione sed diversè, illud enim
sine hominis sanctione nō viget, hoc
divinâ quasi vi omnibus est infusum.

13. *Estq; dupl. pro dupli in-*
homine naturali notitia, simplici &
composita Wesemb. Primævum,
quod ex pura ratione absq; doctrina
vel discursu promanat. Ut amor

parentū, religio & quæ merē sunt juri
ris naturalis'. Et hoc est propriè jus
naturale secundarium (homini pro-
prium) antiquum. Anton. Matt.

14. Et Secundarium quod ex pluriis
collatione ac comodorum & necessitatum
ratiocinatione oritur. Ut bellum, L. 5.
ff. h. t. Sic ratiocinati satius esse bellū
gerere quam opprimi &c. Hoc pro-
priè dicitur jus gentium. Item ius
naturale secundarium novum. Antonius Matt.

15. Jus Civile sive positivum,
quod quisq; popul⁹ aut civitas addē-
do vel detrahendo juri comuni pro-
prium sibi constituit. Cons. præses
cit. disp. I. quod mutabile est. Hoc
neq; in totū à jure naturali vel genti-
um recedit nec per omnia ei servie-
ff. l. 6. h. t. Sic testaments sunt juris
gentium, modus tamen ea condens-
di juris est civilis. Præcipue hic defi-
nitur jus civ. mixtum, (qua divisio suis
authoribus relinquentur.) non merum
quod

q.dingenij hominū excogitatum.
Hot. & hoc sauo sensu cum Bachov.
potest dici non ex le justum, sed ra-
tione comodi Reip. & circūstanti-
arū. Itaq; nec apud omnes æquè ju-
stum est. De jure Civ. Scripto &

Tit. 2. non scripto in tit. 3tio.

De origine Juris. 16. *Juris origo 2pl. 1. Naturalis*
cuj^o fontes in th. 9. 2. Civilis ex historia
Rom. Wes. de hac nunc brevissime.

17. Initio Romæ non scriptæ
fuere leges, sed arbitria principum
regebant omnia. Aliquæ tamen
li, potissimum jus publicum spectan-
tes, à Romulo sanciebantur, quæ ex-
actis Regib^o fere abolitæ, itaq; incer-
to penè iure An. 20. suo malo rege-
bantur. Tandem decem consti-
tuerunt viros, qui exploratis alio-
rum, præcipue Græcorum, institutis,
civitatem legibus firmarent. Quo
facto eæ in 12. Tabulas Æneas ab ur-
be condita Ann. 303. sunt redactæ.
Hæ verò ob brevitatem non suffi-
ciebant, itaq; ex illarum inter-

pre-

pretatione ac ad varios casus applicatione per auctoritatem prudentum emergebat jus propriè civile dictum. Postea varia enata sunt jura, plebiscita Senatus consulta &c. quæ, omnia persequi longū fore, quæ, præcipua excependo, in unum corpº ultimò cōgeri fecit Justinianus.

18. Lex est decretum à magistratu latum præcipiens honesta ac prohibens turpia, ut salva sit Resp. Schneid. quæ satis clara. Estq; dupl. Generalis toti imperio ac ſpecialis, certæ provinciæ vel collegio lata.

19. Leges scribi de earum eſſentia non est, aliàs ſublatâ scripturâ tolleretur lex, sed publica sanctio & conſensus legem faciunt. Norma legis interpretandæ est recta ratio & Aequitas Legis scriptæ mitigatione. quæ 2pl. Naturalis bonum privatum, Civilis bonum publicum præcipue respiciens. Hunnius.

20. Leges condere & tollere olim ſolius erat Regis, nuac
verò

Tit. 3.
De legibus
& longa
conſervati
one.

v. & injure Rom. & nostro. Ron. V.
c. 4. requiritur ordinum consensus,
qua^e, præcipue justæ, omnes subditos
in conscientia obligant. Rex quoq;
ad II. fundamentales Cap. 4. Rong.
V. non ita ad merè civiles & pæna-
rias tenetur. L. 31. ff.h.t. Sed potius
dicat cum Davide, tibi Domine soli
peccavi. distg. etiam inter legem di-
rectivam & co-eoactivam.

21. Jus Civile, ut dixi th. 15. est
2pl. *Scriptum* quod publica authori-
tate sanctum & in Scripturam rela-
tum est: Consultiss. Præses cit. disp.
ut lex, plebiscitum, senatusconsul-
tum, prætorum edicta, responsa pru-
dentum vid. Inst.

22. *Jus non scriptum* (alias
consuetudo) est quod diuturni
recti mores consensu utentium ap-
probarent, si habeat legis vim
requiritur quod sit 1. rationabilis
i.e. honesta, possibilis, utilis. 2.
Populi consensus, & patientia prin-
cipis

cipis". 3. Temporis longi præscrip-
tio & actuum, præsertim judiciali-
um, exercitium.

23. Ejus effecta 1. jus novum,
ubi deest scriptum, infert. 2. Le-
gem interpretatur. L. 37. h.t. ac
imitatur. 3. Legem vetustam
corrigit. L. 32.

24. Legis virtus est imperare, vetare, per-
mittere, iubere. L. 7. 2. Leges non in singulas
personas, sed generaliter constituuntur. L. 8.
3. Quod contra rationem iuris receptum, non est
producendum ad consequentias. L. 14. 4. Scire
leges non est earum verba, sed vim tenere L. 1.
5. Leges benignius interpretande L. 18. & in
ambiguis mitior sententia ceptanda. 6. Non
omnium quæ à maioribus constituta ratio reddi
potest, ideo scrupulosè in eorum ratiōes inquire nō
potest. 20. & 21. 7. Cum lex in præteritum
quid indulget, in futurum vetat. L. 22.

25. Constitutiones & placita Tit. 4.
(licita non illicita,) principū intro- De consti-
ductā monarchiā, legēs habuerunt tutione prin-
vigorem. L. 1. h.t. Populus enim o-
mnem potestatem suam lege Regiā
in eos contulit. ff. h.t. Quarum
quædam personales quæ in exemplum non trahendz, quia personam

Notabili-
ores Le-
ges.

De consti-
tutione prin-
cipium.

non egrediuntur. L. i. § 2. h. t. &
propriè non sunt leges. Not: leges
sine prægnanti necessitate non au-
tandæ. l. 2. h. t.

Tit. 5.

De Statu
hominum.

26. Omne jus vel ad Personas,
tum litigantes quibus, tum judican-
tes, vel ad Res de quibus, vel ad ac-
tiones sive judicia, per quæ jus reddi-
tur, spectat. L. i. ff. h. t. & Wesem.

27. Status hominum tria sunt
capita. *Libertas, Civitas, Familia.*
Wesemb. Cum unum ex hisce tribus
adimitur caput hominis minui di-
citur, & pro hoc 3pli statu 3plex o-
ritur hominum divisio. Wes.

28. Summa hominum divisio
quod alij *Liberi*, quibus est naturalis
facultas faciendi quodlibet, nisi vi
aut jure prohibetur. Treutl. disp. 2.
L. 4. h. t. Et *Servi* hac libertate
destituti & alterius dominio contra
naturam (primævam scil;) subjecti.
quæ servit dudum ubiq; exolevit.

29. Dicitur *Summa divisio secun-*
dum jus gentium non naturæ,

enim

Causæ servitutis olim: ex serva na-
tivitas, in bello captivitas, venditio,
culpa &c. *Vid. Inst.* Liberabantur
autem manumissione. L. 6. hic.
Servorum una & pessima fuit con-
ditio, oecidebantur a Dominis im-
punè, nihil sibi acquirebant, caput
non habebant, nec statum, quasi pro
mortuis habebantur. *vid. L. 1. seq. tit.*
30. Liberorum alij *ingenui*, ex
matre libera nati. L. 5. hic, alij *Liber-
tini* q. e servis liberi facti. Qui olim
3pl; *Cives Romani, Latini, Dedititiij.*

31. E jure Civ. ratione civitatis
status sunt *Cives vel peregrini.*

32. 1. Qui in utero est, perinde se si in-
rebus humanis esset, custoditur, quoties de com-
modo ipsius queritur: quamquam alii, antequam
nascatur, nequaquam profic. L. 7. 2. In mul-
titate iuris nostri articulis est deterior conditio fœ-
minarum quam masculorum. L. 9. Cum legitime *Lege* mo-
nuptiæ factæ, patrē liberi sequuntur; Vulgo que-
ritus matrem sequitur. L. 19. i. e. Patrem
quoad honores, matrem quoad ingenuitatem.

33. Ratione familie, alij sui ju-
ris, ut patres fam. alij alieni, ut *Tit. 6.*
Servi, Dominicæ, & liberi, patriæ *De his quā*
potestati subjecti. *Sui vel alie-*
ni juris,

Tit. 7. 34. Causæ patris potestatis. i.
De Adopt: Insta (A) Nuptia. L: 3. tit. superio.
& patria (A) quia illegitimi, spuri & naturales
potestate. tatum in patria potest. civili non fu-
eret. Weseimb.

35. 2. Legitimatio, quā tam-
tum naturales (i.e. illegitimè na-
ti) legitimi efficiuntur. idq;
3pl. 1. Contrahendo matrimonio-
um cum ea ex quā prolem suscepit.
2. Per beneficium principis'. 3.
Per oblationem Curiaz, cum functi-
ones curiaz tali mandantur. Vid.
Inst.

36. 3. Adoptio est alius legiti-
mus per quem is qui naturā non
est, sit filius electione. ff. h. t.
Cui addi solet legitima Unio prolium
ex diverso matrimonio utrinq; su-
ceptarum. Consul, praeses, Loce.
Treat. Not. Adoptari dicuntur, qui
alieto juri subjecti, ut filij. Arrogari
verò quisui juris'. L: 2.hie. Quod
olim uterq; de consensu rogaba-
tur. 37. Sol.

37. Solvitur vero patria pot. i.
a parte patris filium infantem expo-
nentis C. de inf. Exp. vel iustè su-
stentationem denegantis. L. 4. ff.
de lib. agn.: 2. Respectu filij, ejus
dignitate sz. consulari, prætoria &c.
3. a parte ut siusq; i. emacipatione
splici, 2. morte naturali & civilis
deportatione & exilio, servitute.
Corv. Insuper transfertur adoptio-
ne, suspenditur captivitate. Cons.
Præses Disp. 2. In nostra patria sol-
vitur per matrimonium & separa-
tam Oeconomiam. Consult. præ-
ses disp. pol. i. th. 25. & Locc. Syn. jur.

38. 1. Adoptio in his personis locum ha-
bet in quibus enim natura potest habere. L. 16. Notabilis-
2. Qui uxores non habent filios adoptare pos- eres legas
sunt. L. 30.

39. Secundum juris objectum Tit. 8.
sunt Rer. quatenus in judicium ea- De rerum
dunt ratione Domini, possessionis divitione.
&c. Quarum aliae, non incommo-
dic, Divisi, aliae humani juris'. L. 1,
hic & Wcfob.

40. Prioris (quæ nullius sz.
B s bemi-

hominis in bonis esse dicuntur. L. i.
hic / sunt 1. *RESSACRÆ* divi-
no cultui consecratae, Ut templo,
vasa &c. obs: Hæ res dicuntur nullius,
quod nec aetæ nec potentia regu-
lariter in alicujus dominium
transferuntur; Aliæ Res nullius
actuantum ut res communes, feræ
& pro derelicto habitæ &c. Wes.
Bach, que cedunt capienti.

42. 2. *Religiosæ, que privatâ
authoritate religioni dicantur.*
§. 9. Inst. hic. Religiosum olim di-
xerunt, à relinquendo, quod pro-
pter sanctitatem aliquam remotum
& reverendum. quale sepulchrum.
Mysing. Olim cuilibet locum religi-
osum facere permisum erat, unde à
sacris distabat, nunc verò non nisi
publicè, Mys.

42. 3. *Sancta, que sanctione
aliqua legis hominum commercio
exemptæ* Es adversus injurias

(peculiariter) munitæ. Cons.
Præses disp. 3. ut ll. muri civitatis
legati, portæ urbiū &c: Sanctæ
quæ propriè nec sacræ nec profanæ,
L: 9. hic. Pacius'. Sed dictæ vel à
sagmine, L: 8. hic, vel sanctione,
vel quasi sanguine consecratæ, qd
poena sanguinis harum violatoribus
constituta fuit. Wef. Locc.

Notas hic Bachov. illa in specie
sancta dici, quibus singularis rever-
entia debetur, ac specialiter ab in-
jurijs sunt defensa, alias, inquit, nihil
in civitate quod non est lege muni-
tum contra injurias, ut fama, vita
torus &c. quæ tamen sacra non
dicuntur. *Obs.* Res religiosæ &
sanctæ non sunt æquè ac sacræ, di-
vi-
ni juris'. Item promiscuè interdū
usurpantur, nec incommodè.

43. Posterioris sunt vel publicæ,
vel private. Publicæ dicuntur. (¶)
Wesemb.

44. 1. Jure naturali, ut Ræ com-
mum, aër, aqua profluens, pisces

gemmæ in mari &c. Quæ omnibus
hominibus naturâ Communæ. Not: oc-
cupatione tamen & capturâ usus ea-
rum, certo respectu, proprius fieri po-
test. Consul. Præs: disp. 3. Jue.

45. 2. Jure gentium, quarum
usus publicus est, proprietas tamen
unius imperij. wsl. ut publica
flumina, portus, jus Navigandi,
usus ripariorum. L: 5. h. t. Not:
Hæ specialiter res publicæ, quæ sibi
cujus populi, vocantur.

46. Quæ differunt à communi-
bus, 1. Istæ sunt nullius actiū, hæ
alicujus populi. 2. Istarum pro-
prietas utendo potest acquiri, non
harum, quia sunt alicujus populi.
Wesem, Interdum confunduntur.

47. 3. Jure Civili, ut Res u-
niversitatis quæ non totius populi
sed unius territorij, collegij, civita-
tis, Cons. Præses cit disp. Ut The-
atra, templa, forum, plateæ, Curiæ
&c. quibus addi possunt commu-
nia.

nia nemora, & pascua Corv. qua-
rum proprietas non est singulorū
separatim, sed omnium istius uni-
versitatis membrorum: Schneid.
Obs. Res omnes huc usq; enumera-
tæ dicuntur, sano sensu, extra nostrū
patrimonium, quia à singulis jure
domini occupari non possunt. Con.
Præses'. nec est harum rerum com-
merciū. Pacius'. Sequentes in th.
prox. sunt in nostro patrimonio.

48. Private sunt res singulo-
rum, quæ à singulis jure gentium
vel ci vili varie acquiruntur ut fun-
dus, taurus, Eqvus' &c.

49. Res etiam sunt aut Corpora-
les, quæ natura tangi possunt, ut Ho-
mo &c, L: i, ff. hic. quæ iterum
Mobiles, vel per se, ut Eqvus' &c. vel
per alios, ut lapis, & Inomobiles, ut sum-
dus, area &c. Vult. C. 62.

50. Aut Incorporales quæ tan-
gi nequeunt, sed in jure. L. I. (vel
cum Loccen. juris intellectu) const-

Bunt. Ut Servitutes obligationes,
dominium &c. Not: Intelligitur
jus servitutis, obligationis &c. quod
incorporele est.

51. Dicuntur in juris intellectu
consistere, non ut Entia tantum ra-
tionis: quia ususfructus, obligatio
&c. extra juris considerationem ex-
istunt, sed quia à jure quasi substani-
tiantur, ac nominantur, &
ut plurimum jus civile illarum natu-
ram pro arbitrio format ac variat,
quam potestatem non habet in reb⁹
Corporalibus. Bachov.

Notabilit. 52. Res Sacrae (ut alibi liberum corpus
or Lex. & libertas ac necessitudo) non recipit estimatio-
nem, L. 6. p. 5.

Tit. 9.
De Senato-
sibus. 53. Apud Rom. triplex fuit ordo,
Senatorius, Equestris, Plebejus. Sena-
tores propriè qui in Senatum lecti,
Patriciis. latè quicunq; in Senatu sen-
tentiam dicere possunt. L. ult. hic.
Isti ob reverentiam patres, ab ætate
Senatores dicti. *Wef.* quorum olim
triplex erat ordo: *Patricij*, qui fuerunt
patricij generis. 2. *Conscripti* qui
in

in senatum ad scripti. 3. Pedarij qui
verbis sententiam non dicebant,
Sed tantum consensum dabant, nec
sella curulli in Curiam volebantur.
Wesemb.

54. *Qui indignus est inferiore ordine, in-
dignior est superiori. L. 4.*

Notabili-
or Lex.

55. *Exactis Regibus, duo crea-
ti sunt consules, quibus principio Tit. 10.
summum jus & Regia potestas erat, De Officio
nec ab ijs provocatio dabatur. Sed Consulis.
paulatim decrescebat, ut non fas ip-
sis erat, injuslu populi, in caput ali-
cujus civis animadvertere. Igi-
tur etiam Tribuni plebis constituti, ut
plebem, adversus consules, juvarent.
Lit. Wes. Pacius. ultimò, imperatori-
bus constitutis, ipsorum officium,
inter alia, præcipue manumittere e-
rat. ff. hic.*

56. *Prætor olim omnis magi- Tit. 11,
stratus, cui exercitus parebat, dictus. De Officio
Hic verò qui prætorio, i.e. aulæ prin- præfeti
cipis præfuit ac vice impatoris, judi- prætorio.
cabat, ab illo non dabatur appella-*

B 5 tio,

tio, ejus decreta legis habuerunt vi-
gorcm., Cod. & ff. hic. Pacius'.

Tit. 12. 57. Hujus potestas magna ac
De Officio
præfecti
Urbis. custos urbis erat. Crimina com-
pescebat. L: i. hic. Rationem tu-
torum, opificum, mercatorum, &c.
Habebat, in insulam relegabat. ff.
hic. Wesemb.

Tit. 13. 58. Herum quidam ærarij curā
De officio
Quæstoris. habuerunt, quidam candidati prin-
cipis (nunc Cancellarij Wes.) princi-
palibus in Senatu literis legendis ac
rescriptis paradiis vacantes, Not:
quæstura erat proximus gradus ad
præfecturam, consulatam. Wes.

Tit. 14. 59. Exolescente præfecturâ ur-
De officio
Prætoria. banâ Prætores creabantur.. Wes.
Hi juris civilis custodes dicti Cic.
quorum edicta legis habuerunt vi-
gorem ad tempora Salvij Inst: eoru
potestatem Festus ȝbus verbis indi-
cat: *De sz. judices*, *Dico sz. sen-*
tentiam, *Addico sz. executionem*. cri-
mina tamē ad illos non spectabant.
Wes. Pacius'.

præ-

60. *Prætor neq; tutorum, neq; specialem Notabilē
iudicem ipsa se dare potest.* L. u. or Lex.

61. *Hic qui Nov. 13. de præt.
prætor plebis dictus, magistratus Tit. 15.
propriè non erat, sed noctu oberrans De officio
ne incendia orirentur.* præfecti
vigilum.

62. *Post hac de magistratu pro-
vinciali. Proconsul in consulares Tit. 16.
provincias missus, cas vice consulis De officio
administrabat. Sequebantur Le-
gati quibus suam jurisdictionem
mandabat. ff.hic & Pacius'. Juris-
dictionem voluntariam non con-
tentiosam habuit. L.2.hic.* proconsulis
& legati.

63. *Hic Agypto, provinciæ Tit. 17.
principis, primò vice Augusti, Agyptum De officio
primitus in formam provin- præfecti
ciæ redigentis, deinde cæterorum Augustalit.
præfuit ff.hic.*

64. *Cæsar Augustus quasdam Tit. 18.
provincias populo Romano admi- De officio
nistrandas permisit, quasdam, poten- præsidio,
tiores s.z. sibi reservavit: in illas pro-
cōsules, in has præsides propriè dicti
legabantur. Pacius'.*

Quæ-

Tit. 19. 65. Quæstores quondam curam
De officio accepti & expensi gesserunt, quod,
procurato- ut multa alia, sub Augustis est immu-
ris Cæsaris tatum. Constitutiq; loco ipsorum
ratio- sunt procuratores'. Not: quamvis
nalis. promissuè vocantur, propriè tamen
qui causis fiscalibus in urbe profue-
runt, præfecti ærario; qui verò ijsdē
in provincijs, procuratores principis
vel Rationales sumæ rej dicti. cod.
de fisco. Horum Præcipua erat
cura pecuniam principi debitam
corraderet, ortasq; de ea controver-
sias sedare & judicare. Wes.

Tit. 20. 66. Quanquam præfetus Au-
De Officio gustalis in Ægypto potestatem con-
Juridici A-
lexandriæ. stituendi judices obtinuit, speciali-
ter tamen præfetus, *juridicus dictus*,
Alexandriæ, Ægypti civitati potéti,
ab ipso Cæsare dabatur. Qui, inter
alia, velut speculator præfecto Au-
gustali constitutus'. In urbe verò
ordinarium egit magistratum. Cod.
hic & VVescemb.

Ordi-

67. Ordinarij **magistratus** & Tit. 21.
urbani & provinciales, varij gravis. De officio
simis curis immersi, alijs, vel alteri ^{eius cui}
magistratui vel privatis suam juris- ^{mandata}
dictionem, aut totalem aut partiale, ^{est iuri di-}
mandarunt Pac. Not. que jure
magistratus competunt ea mandari
possunt, non illa quæ speciali lege
vel indulgentiâ à principe vel S. C.
tributa. ff: L. 1. hic.

68. Mandatam sibi iurisdictionem man-
dere alteri non potest. Item iuridictio sine *Notibili-
modice coercitione nulla est.* L. 11. or Lex.

69. Hi, ut **Jurisperiti**, **magistra-**
tibus assidebant, quo salutaria con- Tit. 22.
filia comraunicarent, qui tamén ni- De officio
hil suo nomine agebant, sed tantum ^{assessorum}
judicibus consilia suppeditabant un-
de consiliarij appellati. Ob iniqvū
verò consilium, non solùm ex dolo
sed etiam imperitiâ (quod temere
tantam professionem juris sibi ven-
dicassent) datum, tenebantur.
Vide inter alios Bachov. prolixè di-
cta officia tractantem.

Liber Secundus.

Tit. I.
De Jurisdi-
ctione.

70. Vana est magistratus sententia absq; execuzione que est jurisdictionis exercitium. Jurisdictio (A) generaliter (B) est statuendi (C) aliquid in negotio Civili vel Criminali & constituti exequendi publica potestas, Cons. Praescs disp: 3, de ll. Treut. Oster. Disp: 3.

71. (A) à Jure dicundo dicitur, vi n. vocis præcipue denotat jus dicendi facultatem, non coercendi potestatem, dicente Amplissimo Doctoro PETRO VIGELIO in disp. sua Grad: (B) pro omni potestate, quam quis habet in justitia administranda in causis Civil: & Crim: Bach. ut includatur & imperium Mintum, quod est potestas exequendi judicati in causa Civili; & Merum, (hodiè idem cum jurisdictione criminali) Quod est potestas gladij ad animadversandum infacinorosos. L: 3. hic, & Cons. Praescs cit: disp: Et potestas cognoscendi ac
judi-

judicandi in causa crim. cum de his
jus diei potest, recte dicitur jurisdi-
ctio: quippe cum magistratus justè
imperat, executionem mandat, coërc-
et, jus quoq; dicit. Ampliss. D. Pe-
trus Vigelius cit: disp: & Bach: Strictè
verò sumpta opponitur mero impe-
rio & cognitioni criminum deno-
tatiq; solùm potestatē jus reddendi
in causis civil: & ita præcipue hæc
vox in jure Rom: usurpatur. Cau-
sam hujus rei venatur Bachov. quia
olim magistratus in urbe Rom. sal-
tem habuit cognitionem causarum
Civilium, in criminalibus verò, præ-
cipue de capite alicujus & naturali
& civili ac coërcitione &c. potesta-
tem populus sibi reservabat, & ita ju-
risdictio hæc, soli magistratui com-
petebat. Unde patet sumam ma-
jestatem hoc modo, quo ad exercitium
apud Rom. olim jurisdictionem
propriè dictam non habuisse, quia
non fuit magistratus: Amplissim. D
Petrus Vigelius Cit: Disp: Th. II..

Vel

(E) Vel jure magistrat² vel potestate
vicariâ.

72. Quoniam quædâm causæ
voluntariæ, ut adoptio, donatio, e-
mancipatio, quædam contentiosæ,
ut restitutio in integrum, etiam hinc
jurisdictio, alia voluntaria, alia conten-
tiosa. Item alia Civilia (sive impe-
rium mixtum vel jurisdictio in spe-
cie dicta.) Alia Criminalia (i.e. me-
rum imperium.) Alia Mandata, quæ
alijs exercenda conceditur., Alia pro-
rogata, quando quis competente judi-
ce derelicto incompetenti sè subiicit.
Osterm. Alia Plena habens omnia re-
quisita jurisdictionis alia non plena ē
contra. Pacius.

73. Jurisdictio absolvitur. 1. Cas-
farum cognitione & dijudicatione. 2.
Executione. Ad illam verò exer-
cendam tria requiruntur.. 1. justa
severitas. 2. Constantia. 3. Moderata
lenitas. Consult. Præses. Cit. disp. de
ll. Not. Jurisdictio à principe, tanquā
fonte, in magistratus dimanant infe-
riores omnes. Con-

74. 1. Concessa jurisdictione, conce- Notabili-
datur requisita, quib⁹ explicari potest. L. 2. ores Le-

2. Qui jurisdictioni p̄aeſt, neq; ſibi ḡ.
j̄ ſe dicere debet, neq; Uxori vel liberis ſuis,
(A) neq; libertis vel ceteris quos ſecum
habet. L: 10. neq; ſuperiori aut equali.
(B) L: 14. Weſembet.

(A) Seilie. quod jurisdictionem contentio-
ſam, quā alterutra pars lxi potest, quo ad voluntar-
iam videtur illum poſſe; Nam volentibus
non infert iniuriam. 2. Diſtg. inter ius dicere
& iudicare.: Hoc, non id, potest, & plus eſt ius
dicere, quam iudicare.: Jus enim dicens unā
coercere & ſuam ſententiam exequi valet, ut ma-
gistratus, quā poſteſtate iudex propriè dictus ea-
ret. Item inter publicas & privatas cauſas.
Item debore & poſſe. Cui. Treutl. Pac. (B) niſi
ſe ſponde ſubiecerint.

3. Extra territorium ius dicenti im-
pune non paretur. L: Ult. Not. Com-
petens jurisdictione dicitur vel ratione domicilii, vel
loci, vel contractus, vel delicti, vel rei ſitae, ſi po-
ſeffio petatur, vel cauſe, vel perſonæ. Treut. Ost.

75. Quis aspernari debet idem Tit. 2.
ius ſibi dici, qđ in alijs dixit vel eſſe. Quod quis-
cit dici? L: 1. hic. Et quis justiſſi- que iuriſ in
mam talionis? (Sz. proportionata non altero ſtatuo
verò ſimplicis, ut plane idem reddatur.) erit ut ipſe
Legem juſtè deprecarī potest? Cic. eodem uta-
tur.

C

Not.

Not. Intelligitur hoc edicto & magistratus, jus novum condens, & litigator idem petens.

Notibili. 76. Ob dolum punitur jus di-
or Lex. cens'; Imperitia verò non magistrati (A) Sed Assessori (B) officit.
L. 2. (A) quia pedanei judices & Assessores tenentur scientiam juris præstare, non magistratus'. Got. in notis. & Nov. 82. C. II. (B) Lata n. est culpa, quia peritiam juris profitetur.. & imperitia culpe annumeratur.. L. 13. de reg. juris'.

Tit. 3. 77. Permissum est omnib' ma-
gistratibus, præter Duum viros, pa-
nali iudicio (quale hic est multa)
obtempora- suam jurisdictionem defendere con-
verit. tra contumaces', qui extremum
(quod in executione consistit Wes. Bach.)
in jurisdictione non fecerint. L. 1.
hic. Sunt & multa alia defendenda,
jurisdictionis media. vid. Wes. Not.
magistrat' non tam suā, quā publicā
& tisci, cui ista multa cedebat, hic
egit causam.

Hoc

78. *Hoc indicium, non ad id quod interea, sed quanti ea res (sz, contumacia) est, concluditur, & neq; post annum neq; in heredem datur.* L. Unicā p. 4. Notabilit. or Lex.

79. *In jus vocare, est ad legitimū magistratum juris experiundi discep-
tandig, causa vocare.* L. i. & Wes.
hodiē citare dicitur. Olim voca-
bantur per tubam, campanam &c.
Reus etiam obtorto collo, privato
ausu, ab auctore in jus rapiebatur..
Quomodo quis citandus, vid. Rāstb.,
cap. 7. Tīng. B. 12. & 40.

80. *Citatio, quæ sit mandato
judicis 2plex Realis & Verbalis;* illa
per apprehensionem personæ, re-
gulariter in criminalibus'; hæc
verbo per apparitorem aut scriptu-
ram, regulariter in civilibus causis
fit. Treutl, Osterm. 2. Alia Per-
emptoria, alia Dilatoria. Wes. qui
verò Citari possunt vide ff. hic.
Summatim tamen magistratus, fu-
riosi, infantes, & quibus singularis
reverētia debetur, citari prohibetur.
81. *Citatione facta, libellus, auctorū*

Tit. 4.
De in Jus
vocando.

*intentionem continens, & judici & Reo
offertur.. Cujus partes hoc dist.
comprehensæ:*

*Quis, quid, coram quo, quo iure petatur & à quo,
Rectè compositus quisq; libellus habet..*

82. Ex jure Rom. actor causa cadit, si vocatum, oblato libello, ad alienum judicem vocaverit, et si justam habuerit causam C. hic. L. 4. Wes. Causa cadit Reus & ex jure Rom. & nostro. Ting. c. 12. si post trinam denunciationem non comparuerit. Item si litem contestatam actor non persequatur. Ting.

Notabili- 18. Nddst. 9.

*ores Lex. 83. 1. Parentes naturales nemo, obde-
bitam reverentiam, in ius vocare potest. L. 6.
ges. 2. Qui domi sua est, inter-
dum in ius vocari potest, non vero trahi L. 21. quia
domus est cuiq; tutissimum refugium. L. 12. nisi
delictum grave obstat. Vide nostrum ius Ting.*

Tit. 5. 12. & Edzör. 19. L.L.

*si quis in 84. Legitimè vocatus, si com-
ius vocatus non ierit: petenti judici se non stiterit, pro ju-
five &c. risdictione judicis multandus'. L:*

2. Confer. C. 12. Ting. V.

*Notabili- 85. Rusticitati (si dolus absit) vessati
ores Lex. parcsendum. Item si nihil intereat actoris eo
tempore.*

tempore, (i.e. si dies fuit feriatus) in ius adver- Tit. 6.
satium venisse, excusat, L. 2.

86. Vocatus dimitti potest per idoneos fidejussiones, quorum appetitu-
do estimanda ex conveniendi facil-
itate. L: 2. ff. qui satistd. cog. & o-
pibus eorum, collatis cum quantita-
te & qualitate rei, quæ debetur.
Bach. & si in territorio proprium do-
micum & bona immobilia possi-
deant. *Wcl.* Vide C. 12. *Röpm.* &c.
& C. 20. & ult. *Müdt.*

87. Locuples requiritur fideiustor, exce-
ptis necessariis personis, venia vocatis. Iz. parente,
patrone, liberis &c. ibi enim quemcunq; accipi or Lex.
prætor iubet L. 1. alias poena 50. auseorum in-
eum statuitur L. 2.

88. Hoc edicto poena constituta
est vi eximenti legitimè vocatum ad
competens tribunal; & datur ad-
versus eum in factum judicium, quo
non id modò continetur, quod in
veritate est, quantumq; damni pro-
pter exemptionem actor verè passus
est, sed quanti ea res est ab auctore es-
timata de qua controversia est. L: 5.
tenetur quoq; si saltem calumnian-

in ius voca-
ti ut eam
aut satis
cautu-
dent.

Tit. 7.
Ne quie-
sum qui im-
ius vocabi-
latur, vi exi-
mat.

di animo & temere actor litem insti-
tuerit ead. L. Prætor enim non
jus actoris sed factum vi eximentis
contra legē respicit ac coërcet. Wes.

*Notabili-
or lex.* 89. Is qui debitorem vi eximit, si solverit
reum non liberat, quia poenam suam solvit. L. ult.

Tit. 8. 90. *Cautio est quæ securitatis
causa interponitur, quo magis res
tur vel iura-
tò promitt.
tane, vel su-
e premissi-
oni com-
mittantur.*

91. Cujus tres species'. 1. Repro-
missio seu nuda cautio, (A) per sim-
plicem stipulationem. 2. *Iura-
toria* (B) per juramentum. 3.
Satisfatio (C) quæ fidejassore (De
quā bsc præcipue) aut pignore peragi-
tur. (A) concessa Reip. Clericis,
immobilia & rem soli habentibus'.
L. 15. Treutl. (B) permissa quibus-
dam, vel ob *privilegium*, ut personis
dignioribus, Treut, vel ob *necessita-
tem* fidejassores non invenientibus,
nec bona habentibus'. Not, Perfidii
ac suspecti de fuga arrestantur.
Wes. (C) Vel *Necessaria lego imposi-
ta*, vel *Voluntaria conventione facta*.

Not.

Nos. Actor tenetur satis dare se ad finem judicij in lito permansum, & si causā cadat, impensas soluturum. Confer process. judic. punct. 17. & 19.

92. Fidejussor, ut principalis debitor, tūm ex jure nostro C. 12. Rōpm. L. tūm jure Rom. tenetur. Ex jure tamen Rom. tria obtinet beneficia. 1. Ordinis sive excusonis. confer: c. 20. Rāst. f. 1. & c. 23. Dch thet gāld es af goze hanhān thet rācker. 2. Divisionis, ne unus fidejussorum solus gravetur. 3. Cedendorum actionum, ut si unus solverit, stipulator cedat ipsi actionem, quam habet adversus cæteros fidejussores.

93. 1. Actor non recipiens idoneum fideiussorē, iniuriarum & Reo & volenti fideiubere tenetur. L. 5. 2. Quotiens vitiōse cautum vel satis datum est, non videtur cautum. 3. Qui mulierem, militem, & minorem 15. annis exhibet, non videtur cavere, nisi in rem suā fideiubeat. 1. 8.

94. **Noxalis actio**, est actio in personam Domini ex privatis delictis veris servorum. Calv. & tenebatur Dominu in eadem causa

Notabili-
ores leges.

Tit. 9.

Si ex noxali
causa age-
tur, quam-
mademo-
dum caues-
tur.

servum exhibere in qua fuit qn. cum
judicio sisti promisit, Not. Noxa ca-
put sequitur. Inst. h.t.

Tit. 10. 95. Si Actor & Reus, non pro-
De eo per priā culpā, sed alterius dolo, quo-
quem fa- cunq; modo factio, à judicio absint,
etum quo minus, quis tunc iste dolus hoc edictio coērce-
in iudicio tur. Si Reus actoris dolo impe-
diatur, tunc reus exceptione libera-
tur. L: 1. Si mutuo dolo stipulator
& promissor se impediverint, neutri
actio datur, sed dolus dolo compen-
satur. L: 3. Bach. Not. dirigitur
hæc actio in factum in id quod inter-
est & quantum reverà reus debebat,

L: 3. secus erat in tit. 7.

Notabili. 96. Si plures dolo fecerint omnes tenen-
or Lex. tur, sed si unus præstiterit qænam, cuncti liberan-
tut. L: 1. p. 4. quia hæc actio est rei persecu-
toria; Itaq; idem bis exigi non debet.

Tit. 11. 97. Si Cautione factâ, Reus ju-
gi quis eau- dicio se non stiterit, vel in eadem
tionibus in causa. (A) non manferit, tunc com-
indicio si- mittitur stipulatio & adversus illū &
factis non ejus fidejussi: & oritur actio aut Certi
obtempera- aut incerti condicione, (B) i.e. qui no-
ver ..

vo fori utitur privilegio in præjudicium actoris L: 12. VVes. Not: libera-
tur tamen justa exceptione. ff. hic.

98. Sed actio datur adversus eum, qui detinuit, in id quod interese. L. 3.

99. Excusabatur etiam qui die feriato, quo jus non dicebatur, non stitit, feriæ publicæ sunt *stative*, *Concepiva*, *imperatoria*, *Nundina*, *Macrob.* Aliæ, ex hoc tit. *solennes* & ordin. ob cultum divinum, aliæ *Indictæ* ob colligendos fructus, alii *Repentina*, quas princeps extraordinariè infert. VVes. Not. certæ sunt actiones quas feriæ non excusant. ff. hic.

100. Dilatio est dici judicij in aliud tempus prorogatio. VVes. Pac.

101. Alia 1. *Peremptoria*, discep-
tationem perimens & non ultra fe-
rens litigatorem tergiversari, alias,
si non præstò, causa cadit. 2. *Dilato-
ria* priori opposita. 3. *Iudiciali* à
judice; 4. *Legalis* à lege imposi-
ta. 5. *Conventionalis* partium con-
ventione facta. VVes. Pac.

Notabili-
or Lex-

Tit. 12.

De feriis &
dilationibg.

C 5

In

*Notabili-
or Lex.* 102. In pecuniaris causis una tantum, in
capitalibus, actori dux; Reo tres dantur dilatio-
nes. L. lile.

*Tit. 13.
De Edendo* 103. Quoniam editio est fu-
turae litis demonstratio c.h.t. itaq;
Actor tenetur edere, i.e. omnia litis
instrumenta detegere Reo, & copi-
am ei sciendi facere actionem, quā
usurus est vel verbis vel libello (de
quo in th. 81.) aut aliā demonstratio-
ne, ut instruatur de futura litis speci-
e, ac mature sciatur, num cedendum
aut contendendum. L. i. hic. quo
non facta, excusatur Reus.

104. Reus regulariter non co-
gendus sua propria instrumenta e-
dere, nam actor instructus venire
debet & non petere instructionem
a Reo C. L. 4. h.t. nec aequitatis est,
ut tradat adversario suo arma. Pae.
Exceptiones tamen edere debet.
*Notabili-
or Lex.* Welemb.

105. Actor non probante, qui conveni-
tur, et si nihil praestet, obtinebit. L. 4. C. hc.

*Tit. 14.
De p:atis.* 106. Excusatur etiam vad-
monium deferens ob paltum (A)
quod

quod generaliter (B) est duorum
aut plurium in idem placitum con-
senſus. (C) L: i. Hic. (A) est genus,
contractus species, obligatio effe-
ctus locc. differt a pactione ut effe-
ctus a causa, pro eodem tamen usur-
pantur. *Trent*. Pollicitatio vero est
solius offerentis promissum. (B)
Pro omni conventione & contractu
specialiter vero pro nudo pacto.
(C) est genus, nam latior est, sic inter
dictum utandum & consultandum po-
test esse plurium consensus, tamen
non est pactum.

107. *Pacta* i. *Publica* Reip. cau-
ſa facta, ut pax, inducione. Vel *Priva-*
ta, Privatarum rerum causâ inter
privatos constituta. *Conr. Legus.*
Quæ vel *legistima*, quæ aliquâ lege
Civilis adjuvantur. Vel *Iurigenti-*
um, communi omnium gentium
ratione orta ac probata. Et sunt
vel *Nominata* vel *innominata*. *Weseb-*
s. *Expressa*, verbis, literis aut nuncio
facta, vel *Tacita*, quæ etiam valent.

de quibus non facta est mentio, sed
requitate & præsumptione facti con-
sensus colligitur.. Sic in vecta à cō-
ductore tacitè sunt pignori locatori.

3. In *Rem* qn. pacifcor ne petam,
vel in *personas*, quæ personam non
egrediuntur, quoties pacifcor, ne à
persona, Titio, Mævio &c. petam .

L. 7. Veluti ne ego à te petam, Sed
ab heredetuo petere possum, & he-
res meus etiam à te petere potest.

Paciūs: Et hoc personale pactum
non transit ad heredem, tamen vi-
vēte eo qui pepergit in alium trans-
ire potest, inquit *Wesemb.* 4. Alia

Nuda, in quibus nihil intervenit cu-
jas causa cōstituta videri possit obli-
gatio, præter solā conventionē, Eg.

Confessio debiti & traditio rei sine
causa.. Et hæc sæpè rescinduntur,

ne lites augeantur, quia sine incom-
modo contrahentium fieri potest,
Alia *Vestita*, quæ confirmatione le-
gis, contractus sive efficacia causæ,
quasi vestiuntur & muniuntur, Not.

Hæc

Hæc actionem, illa non, neq; obligationem Civilem, sed exceptionem parere dicuntur.. 5. Obligatoria obligationem constituentia, & liberatoria eandem infirmantia..

108. Pacisci possunt omnes qui sui sunt juris & non prohibentur vel *Lege*, ut pupillus² (sz. ciyiliter) & summè prodigus, pupillo & quiparandus, quibus quidam addunt ad alienationem fere mentis ebrium..

Oster.

109. Rescinduntur facta.. 1. Errone & quidem simplicitè.. 2. Metu vel dolo malo, hæc ipso jure non sunt nulla, quia hic est consensus, & Coæcta voluntas etiam est voluntas, Carent tamen effectu per exceptionem, quia illi contrariantur..

110. 1. Cum nulla subest causa propter conventionem, constat nullam posse fieri obligationem, nec ob maleficium promissum oritur obligatio sz. stipulatori. Ia. 7. 2. Contra leges & bonos mores pacta conventa rata non habentur. L. 8. & c. L. 6. 3. Jus publicum privatorum praesertim non potest.. L. 38. 4. Jus ad generationis pacto repudisri non potest.. L. 34. 5. In traditionibus rerum quodecumq; pactum (sz. vesti-

Notabili-
ores Le-
ges.

tum...) Sit, valere manifestum est. L.48. 7. Pa-
ets & conventa dant, legem contractui.

Tit. 15. III. *Transactio*, quasi ab actione
transitio, est Rei dubia (A) & litigiosa.
(B) non gratuita (C) Conventa (D)
deciso (E) Welsemb. Bach. Ost.
(A) Unde à pacto distat, quod ut plu-
rimū de re certa. L: i, Hun, transac-
tio etiam stipulatione fit. L.2. ff. h. t.
(B) de re enim judicata non propriè
transigitur, nisi facta vel instante ap-
pellatione (C) hinc differt à pacto
gratuito, remissorio & donatione.
Contr. Lagus, & necesse est à transi-
gentibus aliquid retineri, dari aut
promitti. C. l. 38, h. t, (D) ut disting-
vatur à decisione judiciali, que
etiam in invitos fertur. Bach. (E)
quidam per pactum, quidam con-
tractum definiunt, & permagni non
interest, tamen Bach. & Ost. Con-
tendunt id minus rigorose fieri, di-
centes, inter alia, transactionem esse
ipsam litis decisionem, pactum autē
& contractum esse modos trasigēdi.
Item contractus ad contrahendam,

transactio ad dissolvendā obligatio-
nem spectat. Ant, Matt. Quæ con-
troversia ad suos authores remitten-
da. Fit Vel per *Contractum inno-*
minatum, V, g, do aliquid ut à lite dis-
cedas, vel per *Aquilinum stipulationem*,
omnes precedentes obligationes
novantem, quæ tollitur per accepti-
lationem. Bach. Pac.

1. Dere filiorum, quos in potestate non habuit,
patrem transigentem, minimè eis obesse placuit.
L, 10. 2. Nulli procuratorum principis, incon-
sulto principe, transigere licet. L, 13. 3. Transi-
gere vel pacisci de crimine capitali, excepto adul-
terio, prohibitum nō est, C, l, 18, b, 5. Ex nostro iure
C, 9, Rād̄st. aliter statuividetur.

Notabili-
ores Le-
ges.

De consti-
tutione Ec-
chices.

COROLLARIA 1. ETHICA.

E Thica est prudentia de virtutibus
& bonis moribus agens, ad con-
sequendam Civilem beatitudinem.
Conf. Praeses in sua Ethic.

2. Utrum sit distincta à Theologia &
in Academijs proponi debeat. Affir.
utrumq;. 3. An virtutū præcepta à philosophis
& Ethnicis mutuari liceat? Aff, dis.
4. Num Ethica Theologie contrari-

I.

etua

- etur, an subordinetur? Aff. pos. N. pr.
6. An Philosophia practica Theore-
ticæ præferri possit? Affirm.
7. An Ethica, politica, Oeconomica
specie distingvantur? Negatur.
8. An futuro JC Ethica sit necessa-
ria? Affirm.

2. POLITICA.

- De constitutione Po-
litices.*
1. Politica est prudentia remp. ad ho-
nestatem & vitam beatam durabilitè
ordinandi. Conf. Præses in disp. Pol. I.
 2. An Resp. sit subjectum politices? A.
 3. An rectè dividi possit in partem
constitutricem Reip. & ejusdem ad,
ministratricem? Affirmatur..
 4. An in statu innocentiae politiæ fu-
issent futuræ? Affirm.
 5. An ex accidenti, metu, aut bello
omnes ortæ sint politiæ? Neg. Siq-
dem maxima ex parte, è naturali de-
siderio cohabitandi.
 6. An materia politiæ remota sit 3plex
societas, cōjugalis, paterna, herilis? A.

